

Inhoud

Inleiding – Het wonder van de ontwikkeling	10
1 Nog maar pas op de wereld	13
– TUSSEN GEBOORTE EN 1 MAAND	
• <i>Fijn om in een draagdoek te liggen</i> 13 • <i>Graag tegen moeder of vader aan</i> 14	
• <i>Geluiden</i> 14 • <i>Liever een bademmer dan een groot bad</i> 15 • <i>Borstkrabbel</i> 15 • <i>Te kalmeren met zachte tikjes</i> 16 • <i>Graag gewiegd worden</i> 16 • <i>Schrikreflex</i> 17	
• <i>Stapreflex; steunreflex</i> 17 • <i>Grijpreflex</i> 18 • <i>Voortdurend bewegen</i> 18 • <i>Ongericht kijken</i> 19 • <i>Dezelfde psychologische ontwikkeling</i> 19 • <i>Eigen persoonlijkheid</i> 20	
• <i>Behoeftes</i> 20 • <i>Huilen</i> 21 • <i>Taalontwikkeling: huilen en ademen</i> 22 • <i>Zuigen en drinken</i> 22 • <i>Tong uitsteken</i> 23 • <i>Geen zelfstandig persoontje</i> 24 • <i>Duimen</i> 24 • <i>Zichzelf krabben; geen idee van het eigen onderlijf</i> 25 • <i>Zelfbeeld als een plant</i> 25	
2 De eerste glimlach	27
– TUSSEN 1 EN 4 MAANDEN	
• <i>Staren</i> 27 • <i>Bewegingen met de blik volgen</i> 28 • <i>Horen en zien met elkaar in verband gebracht</i> 28 • <i>Luisterspelletjes</i> 29 • <i>Zithouding en onderlijf bekijken</i> 30 • <i>Blijven knijpen</i> 30	
• <i>Glimlachen</i> 31 • <i>Duidt de eerste glimlach op herkenning?</i> 32 • <i>Graagtes</i> 32 • <i>Verschillende manieren van huilen</i> 33 • <i>Zuigelingenmassage</i> 34 • <i>Meewerken en corrigeren</i> 34 • <i>Met geluidjes spelen</i> 35 • <i>Alles draait om de mond</i> 35 • <i>Geen grijppagingen</i> 35 • <i>Niet naar een handje kijken</i> 36 • <i>Geen verkenning van de omgeving</i> 36 • <i>Vraag-en-antwoord-spelletjes</i> 37	
• <i>Stemming overnemen</i> 38 • <i>Totale betrokkenheid</i> 38	
3 Grijpgrage handjes en brabbelende mondjes	40
– TUSSEN 4 EN 8 MAANDEN	
• <i>Grijpen naar wat je ziet</i> 40 • <i>Eerst ernaast grijpen, dan gericht pakken</i> 41 • <i>Er gaat een wereld open</i> 41 • <i>Kijken naar wat je voelt</i> 42 • <i>Het onregelmatige brabbelen</i> 42	
• <i>Wegtrekken van een doek over het hoofd</i> 42 • <i>Uit het oog, uit het hart</i> 43 • <i>Het zichzelf prettig maken</i> 44 • <i>Prettige dingen zelf in de hand hebben</i> 45 • <i>Iets vervelends stoppen of weigeren</i> 45 • <i>Magisch denken en handelen</i> 46 • <i>De klakproef</i> 47 • <i>Toveren</i>	

met een touwtje 48 • Geen begrip van wat een hindernis is; de speenproef 48

• De flesproef 49 • Eigen handjes en voetjes als speelgoed 50 • Imiteren 50

• Jij als voorwerp 51

4 De eerste gehechtheden

– TUSSEN 8 EN 12 MAANDEN

53

• Hindernis verwijderen 53 • Dieptebesef 54 • Kruijen, schuiven, tijgeren 55 • Jouw hand als middel 55 • De touwtjesproef 56 • Allerlei soorten regelmaat 57 • Gehechtheden 58

• Vertrouwde voorwerpen en gebruiken 59 • Angst voor vreemden 60 • Terugzoeken van verdwenen voorwerpen of personen 60 • De flesproef 61 • Kiekeboe 61 • Gevoel voor humor 62 • Kruij-krijgertje 63 • 'Nederlands' en regelmatig brabbelen 63 • Werktuiglijk meelachen 64 • Kinderkamerwoordjes 64 • Mens als voorwerp 65

5 'Pak ik het wel, pak ik het niet?'

– TUSSEN 1 JAAR EN 1 JAAR EN 3 MAANDEN

66

• Variëren 66 • Derde dimensie 67 • Staan en lopen 67 • Kortdurende interesses 68

• Naar plaatjes kijken 69 • Wijzen 69 • Geluiden nadoen 70 • Zoeken 70 • Aanreiken 71

• Afstand bewaren 72 • De jonge verkenners 73 • Een touwtje als trekmiddel 73 • Op één ding tegelijk letten 74 • De eerste verjaardag 75 • Effecten teweegbrengen 75

• Zichtbare lichaamsdelen 76 • Terugzwaaien 76 • De eerste stap naar het schrijven 77

• Onhandigheden 77 • Zelfbezeringen 78

6 Aandacht delen

– TUSSEN 1 JAAR EN 3 MAANDEN EN ANDERHALF

80

• Een instrument tussenschakelen 80 • Iets aan elkaar meedelen door te wijzen 81 • Hulp inwinnen 81 • Met een potlood een spoor achterlaten 82 • Gissen en missen 82 • Openen van een boek 83 • Losstaan en loslopen 84 • Stapelen 84 • Taalontwikkeling 85 • Zoeken van verdwenen voorwerpen 86 • Voorkeuren 86 • Wensen vasthouden 87

• Woedeaanvallen 88 • Eenheden en gehelen 89 • Baron van Münchhausen 90 • Waar is dat kindje in de spiegel gebleven? 91 • Uitnodigen 92

7 Het echte praten begint

– TUSSEN ANDERHALF EN 1 JAAR EN 10 MAANDEN

93

• Elke dag nieuwe woorden 93 • Los van direct waarnemen en handelen 94 • Uitgesteld

imiteren en symbolische voorwerpen 95 • De eerste fantasieën 96 • Naar jezelf kijken

vanuit een punt buiten je 97 • 'Wie is dat in de spiegel? Ikke!' 98 • 'Appel' staat voor alles

op de fruitschaal 99 • 'In' kan 'in' én 'uit' betekenen! 100 • Gebaren 101 • Leren door goed

te kijken en te luisteren 102 • De woorden 'ja' en 'nee' 102 • Met tekens aangeven wat je wel of niet wilt 103 • 'Meehelpen' 104

8 'Laura ook!'

– TUSSEN 1 JAAR EN 10 MAANDEN EN 2 JAAR EN 2 MAANDEN 106

• De eerste opsommingen 106 • 'Ook' en 'nog' 107 • 'Nogge keer!' 108 • Locomotief en wagon; paard en wagen 108 • De nopperproef 109 • Vormenstoof 110 • De eigen naam 110 • Geen tijdbesef 112 • Besef van verandering 113 • Eerste zinnestukjes 114 • Van 'woef' naar 'hond' 115 • De eerste vragen 116 • Naam noemen om aandacht te krijgen 117 • Met tekens aangeven wat je samen wel of niet wilt 117 • Zelfervaring als exemplaar 118

9 Het jongste verleden doet zich gelden

– TUSSEN 2 JAAR EN 2 MAANDEN EN 2 JAAR EN 7 MAANDEN 120

• De eerste herinneringen 120 • De eerste verhaaltjes 121 • Te laat in de knikkerproef 122 • Nu of nooit 122 • Eén pappa 123 • 'Ik heb soep gegeten' 124 • 'Appels' en 'peren' 125 • 'Een banaan' en 'de banaan' 126 • 'Kleine hond' en 'hondje' 127 • De kleurnamen 128 • Wie? Wat? Waar? Hoe? 128 • 'In de bus' en 'op de bus' 129 • Eénrichtingsverkeer 130 • 'Ik vind dat een leuke beker' 131 • Het eerste telefoongesprek 132 • Alles is 'hetzelfde' 132 • De dreumespuberteit 133

10 Je kind wordt psychologisch geboren

– TUSSEN 2 JAAR EN 7 MAANDEN EN 3 JAAR 134

• Sorteren 134 • 'Zelfde' 136 • Besef van de nabije toekomst 136 • 'Strakjes' en 'eerst' 137 • Om beurten 137 • 'Mamma zegt dat ...' 138 • 'Of' 138 • 'Maar' 139 • 'Voor' en 'aan' 139 • 'Met' 140 • 'Het huis' in plaats van 'de huis' 141 • 'Hij' en 'zij' 142 • Woorden kloppend maken 143 • Het identiteitsbesef 144 • Persoonsverwisseling 145 • Tekenend 145 • De eerste geboden en verboden die bekliven 146

11 Je jonge peuter redeneert en verzint

– TUSSEN 3 JAAR EN 3 JAAR EN 9 MAANDEN 148

• Redeneren van concreet naar concreet 148 • De eerste kleurplaten 149 • Natekenen van twee flesjes, I 150 • Het schrijven van de jonge peuter 152 • 'Lezen' van de eigen naam 153 • De kopieerproef, I 153 • Onderscheid naar mijn en dijn 156 • Onderscheid jongen-meisje 157 • 'Mijn mamma!' 158 • Boter-kaas-en-eieren, I 158 • Zelfportret van de jonge peuter 160 • 'Langer dan' 161 • 'Het glas dat ...' 161 • 'Waarom? Waarom? Waarom? Wat? Waar?' 162 • Verzinnen 163